

BIURO UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ
POSZUKUJE, BADA, EWIDENCJONUJE I OTACZA OPIEKĄ GROBY WETERANÓW WALK
O WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI.

JEŻELI ZNASZ MIEJSCA, W KTÓRYCH SPOCZYWAJĄ NASI BOHATEROWIE – WYPEŁNIJ
WNIOSEK ZE STRONY WWW.IPN.GOV.PL I PRZEŚLIJ DO WŁAŚCIWEGO ODDZIAŁU
INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ.

JERZY LEJKOWSKI

ps. „SZPAGAT”

ŻOŁNIERZ ARMII KRAJOWEJ

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej
Al. Grunwaldzka 216, 80-266 Gdańsk
e-mail: obuwim.gdansk@ipn.gov.pl
www.ipn.gov.pl

Oddział w Gdańsku

ppor. Jerzy Lejkowski ps. „Szpagat”

Jerzy Lejkowski ps. „Szpagat” (ur. 15 października 1923 r. Wilno, zm. 6 lipca 1991 r. Gdańsk) był jednym z pierwszych partyzantów na Wileńszczyźnie. Do konspiracji wstąpił w 1939 r., składając przysięgę w Związku Walki Zbrojnej. W sierpniu 1943 r. wszedł do oddziału dowodzonego przez por. Antoniego Burzyńskiego „Kmicica”. Po podstępnym zamordowaniu Burzyńskiego i rozbiciu oddziału przez partyzantkę sowiecką, komendę nad resztą żołnierzy „Kmicica” objął mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszko”. Pod jego dowództwem w szeregach późniejszej 5. Wileńskiej Brygady Armii Krajowej Jerzy Lejkowski walczył o wolną Polskę do 1946 r.

Od stycznia 1944 r. na terytorium Polski od wschodu wkraczała Armia Czerwona, wypierając wojska niemieckie. Zgodnie z założeniami planu „Burza” Armia Krajowa nie traktowała Sowietów jak wrogów i na wschodnich terenach Rzeczypospolitej razem z nimi podejmowała walkę przeciwko Niemcom. W lipcu 1944 r. wileńskie oddziały Armii Krajowej przystąpiły do realizacji operacji „Ostra

Brama”, której celem było wyzwolenie Wilna. Walki o Wilno rozpoczęły się 7 lipca, ale 5. Brygada nie wzięła w nich udziału. Dowództwo Okręgu Wileńskiego AK podjęło decyzję o wyłączeniu jej z tego boju ze względu na wyjątkową nienawiść partyzantki sowieckiej do żołnierzy mjr. „Łupaszki”. Wcześniej kilkakrotnie bez skutku Sowietci usiłowali rozbić 5. Brygadę, posuwając się do zrad i podstępów.

Mjr „Łupaszko” otrzymał rozkaz przejścia na Białostoczczyznę i kontynuowania tam walki. Pomimo klęski Niemiec sytuacja Polski nie zmieniła się, bo na jej teren wkroczył nowy okupant – Związek Sowiecki, a utworzony przez Sowieców rząd był narzędziem służącym do zniewolenia Polaków. W okresie od września 1944 r. do jesieni 1945 r., w warunkach nowej okupacji, 5. Wileńska Brygada AK

kontynuowała walkę o wolną Polskę na Podlasiu i Białostoczczyźnie. Jerzy Lejkowski pełnił funkcję drużynowego w szwadronie por. Zygmunta Błażejewicza „Zygmunta”, a następnie por. Mariana Plucińskiego „Mściśława”. Brał udział we wszystkich akcjach zbrojnych szwadronu. W sierpniu 1945 r. został awansowany do stopnia wachmistrza (sierżanta) i odznaczony Krzyżem Walecznych.

W lutym 1946 r., po podjęciu przez mjr. „Łupaszkę” decyzji o przeniesieniu brygady na Pomorze, Jerzy Lejkowski został powołany do patrolu dywersyjnego dowodzonego przez ppor. Zdzisława Badochę „Żelaznego”. Zadaniem patrolu było pozyskanie środków finansowych na kontynuowanie walki. 14 kwietnia „Szpagat”

brał udział w koncentracji 5. Wileńskiej Brygady AK w opuszczonym majątku Kojty (Chojty) w okolicach Malborka, po której brygada ponownie wyruszyła w pole, tocząc walki z komunistami w Borach Tucholskich i na Powiślu. „Szpagat” został włączony do szwadronu, który stanowił ochronę mjr. „Łupaszki”. Jako jeden z niewielu żołnierzy, w dowód uznania za dzielność i oddanie sprawie niepodległości Polski, otrzymał od dowódcy złoty sygnet z orłem i napisem „Przyjacielowi-Żołnierzowi-Łupaszko”.

6 lipca 1946 r. Jerzy Lejkowski został aresztowany w Olsztynie przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa. Przeszedł bestialskie śledztwo, podczas którego był torturowany. Miał wówczas 23 lata i piękną kartę w walce o niepodległość Polski, ale na podstawie fałszywych zarzutów dotyczących działalności zbrojnej w szeregach 5. Wileńskiej Brygady AK na Białostoczczyźnie i na Pomorzu, 27 maja 1947 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Olsztynie skazał go na karę śmierci, złagodzoną na podstawie ustawy o amnestii na 15 lat więzienia. Wyrok odbywał w Raciborzu i Rawiczu. Więzienie opuścił 29 listopada 1956 r. na mocy amnestii. Zmarł 6 lipca 1991 r. Został pochowany na Cmentarzu Centralnym Srebrzysko w Gdańsku.

Mogiła Jerzego Lejkowskiego została wpisana przez Instytut Pamięci Narodowej do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

